

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Davida Hipšra a soudců JUDr. Tomáše Foltase a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: **BSB 1881 s. r. o.**, se sídlem Kubelíkova 1780/21, Praha 3, zastoupen JUDr. Jiřím Vaníčkem, advokátem se sídlem Šaldova 34/466, Praha 8, proti žalovanému: **Generální ředitelství cel**, se sídlem Budějovická 7, Praha, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 3. 2017, čj. 8 Af 9/2017 - 27,

takto:

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 3 2017, čj. 8 Af 9/2017 – 27, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Celní úřad pro hlavní město Prahu rozhodnutím ze dne 17. 8. 2016, čj. 781-9/2016-510000-11, zamítl žádost žalobce o vyslovení neúčinnosti doručení písemnosti ze dne 31. 8. 2015 nazvané „*Sdělení o výsledku postupu k odstranění pochybností dle § 90 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů*“.

[2] Žalovaný rozhodnutím ze dne 16. 12. 2016, čj. 55016-2/2016-900000-304.4, zamítl odvolání žalobce proti shora vymezenému rozhodnutí celního úřadu.

II.

[3] Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce žalobou u Městského soudu v Praze. Současně v ní požádal o osvobození od soudních poplatků. Městský soud usnesením ze dne 22. 3 2017, čj. 8 Af 9/2017 - 27, návrhu na osvobození od soudních poplatků nevyhověl.

[4] Městský soud v odůvodnění svého usnesení předeslal, že účastníka řízení lze osvobodit od soudních poplatků jen z výjimečných důvodů. Z obsahu žalobcem předložených dokumentů lze dovodit, že jeho finanční poměry nejsou příznivé, nicméně si tuto situaci způsobil sám trestnou činností. Proti žalobci je vedeno trestní řízení ve věci podezření ze spáchání pokračujícího zvlášť závažného zločinu zkrácení daně, poplatku a povinné platby podle § 240 odst. 1, 2 písm. a) odst. 3 trestního zákoníku ve formě pomoci. Následkem toho Policie ČR zajistila peněžní prostředky na jeho bankovních účtech až do výše 72 936 585 Kč. Soud poznamenal, že žalobce existuje i tři roky po zajištění veškerých finančních prostředků, byť kvůli tomu není dle svých slov schopen uhradit soudní poplatek. S ohledem na shora uvedené městský soud odepřel žalobci mimořádné beneficium osvobození od soudních poplatků

III.

[5] Usnesení městského soudu napadl žalobce (stěžovatel) kasační stížností z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[6] Městský soud podle stěžovatele nesprávně posoudil otázku vzájemného poměru žádosti o osvobození od soudního poplatku a trestního řízení, v jehož rámci došlo k zajištění majetku. Soud bez podrobnější znalosti věci opřel své rozhodnutí o závěry, které z dané trestní věci nevyplývají. Tím porušil ústavněprávní zásadu presumpce neviny. V trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 1 T 8/2015 nebylo doposud pravomocně rozhodnuto. Městský soud ke stěžovateli již *a priori* přistupuje jako k osobě, která se dopustila úmyslného trestného činu a která tak musí nést nepříznivé právní následky trestního stíhání v podobě zajištění majetku orgány činnými v trestním řízení. Stěžovatel nadto poukázal, že Vrchní státní zastupitelství v Praze zrušilo původní usnesení o zahájení trestního stíhání z listopadu 2013 a věc vrátilo k došetření. Po podání obžaloby Krajský soud v Hradci Králové vrátil věc státnímu zástupci k došetření. Ke stížnosti státního zástupce Vrchní soud v Praze sice zrušil usnesení krajského soudu, nicméně konstatoval, že případnými vadami dokazování a nezákonnými procesními postupy se musí zabývat krajský soud v hlavním líčení.

IV.

[7] Žalovaný navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl. Bez ohledu na průběh trestního řízení je podle žalovaného z výsledků ukončených daňových řízení zřejmé, že za nepříznivou finanční situaci stěžovatele může především jednání jeho samotného (skladování vybraných výrobků bez prokázání jejich zdanění nebo nabytí bez daně). Proto mu byla pravomocně vyměřena spotřební daň z tabákových výrobků ve výši 24 812 448 Kč.

V.

[8] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[9] Kasační stížnost je důvodná.

[10] Předmětem posuzování městského soudu v této věci byla otázka, zda stěžovatel splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků za podanou žalobu. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. platí, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.

[11] Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 1. 9. 2004, čj. 2 Afs 28/2004 - 40, všechna rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz, konstatoval, že při rozhodování o přiznání osvobození od soudních poplatků je soud oprávněn a povinen zkoumat majetkové poměry žadatele a hodnotit je z hlediska zákonných podmínek - tedy z hlediska, zda žadatel o osvobození objektivně má nebo nemá dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku. Příčiny, z jakých se žadatel dostal do situace znemožňující mu úhradu soudních poplatků, lze v neprospěch žadatele vážit jen tam, kde se jeho podnikání zřejmě vymykalo řádnému podnikání a nakládání s majetkem, což by ovšem muselo být doloženo.

[12] Stěžovatel v žádosti o osvobození od soudního poplatku za řízení o žalobě uvedl, že Policie ČR usnesením ze dne 1. 11. 2013 zajistila stávající i dodatečně došlé peněžní prostředky na jeho bankovních účtech až do výše 72 936 585 Kč coby náhradní hodnoty za výnos z trestné činnosti. K prokázání nedostatku finančních prostředků stěžovatel předložil „Daňové přiznání“, „Rozvahu“, „Výkaz zisku a ztráty“ pro zdaňovací období roku 2014 a 2015, dále „Výkaz zisku a ztráty“ pro rok 2016, „Stav majetku k 28. 2. 2017“ a konečně údaje o zůstatku na bankovním účtu u ČSOB za srpen 2016, prosinec 2016, leden 2017 a údaj ze dne 7. 3. 2017.

[13] Hodnotící úvaha soudu týkající se majetkových poměrů stěžovatele v odůvodnění napadeného usnesení chybí. Městský soud se stěžovatelem předloženými dokumenty v podstatě nezabýval a jeho žádost o osvobození od soudního poplatku zamítl s odůvodněním, že nepříznivou majetkovou situaci si způsobil stěžovatel sám svou trestnou činností. Učinil tak ovšem za situace, kdy trestní soud dosud pravomocně nerozhodl o vině či nevině stěžovatele. Jen na základě, byť pravomocného, usnesení o zajištění peněžních prostředků nelze konstatovat, že se stěžovatel dopustil trestné činnosti. Odůvodnění usnesení městského soudu je proto nedostatečné a založené na nesprávné premise, že probíhající trestní řízení samo o sobě znemožňuje stěžovatele osvobodit od soudních poplatků.

[14] Nejvyšší správní soud nepředjímá, zda jsou v případě stěžovatele dány důvody pro osvobození od soudních poplatků. Městský soud musí na jednu stranu vzít v úvahu omezení, která ve vztahu k nakládání s majetkem pro stěžovatele vyplývají ze zajištění peněžních prostředků na bankovních účtech. Na stranu druhou, skutečnost, že došlo k zajištění peněžních prostředků a rovněž motorových vozidel, jak rovněž uváděl, ještě bez dalšího neznamená, že je stěžovatel zcela bez prostředků a nemá jinou evidovanou majetkovou hodnotu. Podle Nejvyššího správního soudu nelze odhlédnout od skutečnosti, že stěžovatel podal kasační stížnosti ve věcech vedených u tohoto soudu pod sp. zn. 10 Afs

243/2015 a sp. zn. 10 Afs 100/2017, přičemž v obou těchto případech uhradil soudní poplatek (dne 7. 12. 2015 a dne 11. 4. 2017). Z toho lze dovodit, že i po zajištění peněžních prostředků na bankovních účtech je schopen si obstarávat finanční prostředky k vedení dalších soudních sporů. To, že stěžovatel není zcela nemajetný, vyplývá i z jím předložených podkladů. Jak správně uvedl i městský soud, stěžovatel je společností nadále činnou. Ačkoliv byl výsledek hospodaření za poslední dva zmíněné roky záporný, roční úhrn čistého obratu dosahoval řádu statisíců. Stěžovatel dosahoval daňové ztráty i ve zdaňovacích obdobích, která předcházela zajištění peněžních prostředků. Z daňových přiznání vyplývá, že stěžovatel má zaměstnance (čtyři v roce 2014 a pět v roce 2015), za které platí zákonné sociální pojištění. Byl schopen rovněž mimo jiné hradit náklady na reprezentaci či daň silniční a v neposlední řadě i náklady právního zastoupení.

[15] Nastíněné skutečnosti, a také to, zda stěžovatel dostatečně objasnil svou majetkovou situaci, ovšem musí vyhodnotit městský soud v novém rozhodnutí a musí přezkoumatelným způsobem vyložit, zda jsou či nejsou způsobilé založit důvodnost osvobození od poplatkové povinnosti. Obecně pak platí, že pokud má soud pochybnosti o tvrzeních žadatele ohledně množství volných prostředků a možnosti dispozice s nimi, je na místě pokusit se tyto pochybnosti odstranit a žadatele vyzvat ke sdělení a doložení těchto rozhodných skutečností.

[16] Soudní řád správní poskytuje správním soudům prostor, aby v každém individuálním případě posoudily, zda nastaly závažné důvody pro uplatnění tohoto institutu. Slovo „může“ užité v § 36 odst. 3 větě první dává soudu určitý prostor pro uvážení, zda i když jsou podmínky pro osvobození splněny, není výjimečně namístě mu osvobození od soudních poplatků odepřít. Soudní uvážení se musí řídit stejnými pravidly jako uvážení správní, tedy soud se musí vyvarovat libovůle, musí rozlišovat mezi různými případy na základě racionálních, logických a nediskriminačních kritérií a posuzovat obdobné případy obdobně. Udrží-li se toto uvážení v zákonných mezích a bude-li odpovídat skutkovým okolnostem případu, nemůže být samo užití soudcovského uvážení důvodem pro nezákonnost přijatého usnesení o neosvobození od soudních poplatků.

[17] Z uvedeného pro nyní posuzovanou věc vyplývá, že i v případě objektivní nemajetnosti stěžovatele může městský soud i nadále trvat na nemožnosti jeho osvobození od poplatkové povinnosti. Vážné skutkové důvody, pro které správní soud neosvobodí žadatele od placení soudního poplatku, ovšem musí městský soud v rámci odůvodnění svého uvážení přezkoumatelně vyložit, přičemž vždy musí mít na paměti, že základním smyslem a účelem uvedeného ustanovení je zajistit rovný přístup všech osob k soudní ochraně, tj. výkon ústavně zaručeného základního práva (viz také usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, čj. 1 As 70/2008 - 74, nebo také Jemelka, Luboš; et al. *Soudní řád správní: komentář*. 1. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2013). Jak vyplývá z již uvedeného, městský soud takto v napadeném usnesení nepostupoval. Prosté konstatování důvodů nepříznivé majetkové situace, tak jak v daném případě učinil městský soud, by ve svém důsledku vedlo k popření principu presumpce neviny trestním řízení.

[18] Stěžovatel v kasační stížnosti poukázal, že s ohledem na rozhodovací důvody městského soudu má pochybnosti o nepodjatosti soudců rozhodujících v jeho věci. Nejvyšší správní soud ověřil, že usnesením ze dne 3. 5. 2017, čj. Nao 156/2017 - 17, nebyli

tito soudci vyloučeni z projednávání a rozhodování věci stěžovatele, neboť způsob odůvodnění zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků nemůže být důvodem pro vyloučení soudce z projednávané věci.

[19] Zdejší soud pro úplnost dodává, že v souladu se svou ustálenou rozhodovací praxí netrval vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost (viz např. rozsudek ze dne 13. 9. 2007, čj. 9 As 43/2007 - 77, nebo usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014 - 19).

[20] Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto napadené usnesení městského soudu v plném rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V něm je městský soud vázán shora vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu. V novém rozhodnutí ve věci městský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 110 odst. 2 s. ř. s.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. května 2017

Mgr. David Hipšr
předseda

senátu